

Correctievoorschrift VWO

Latijn (nieuwe stijl en oude stijl)

Vorbereidend
Wetenschappelijk
Onderwijs

20 **02**

Tijdvak 2

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de Regeling beoordeling centraal examen vastgesteld (CEVO-94-427 van september 1994) en bekendgemaakt in het Gele Katern van Uitleg, nr. 22a van 28 september 1994.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het procesverbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het procesverbaal en de regels voor het bepalen van de cijfers onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.

3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

4 De examinator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.

5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag of ieder kolon toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag of de vertaling van een kolon worden door de examinator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel.

Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag of kolon is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 punten, zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord of een kolon geheel juist is vertaald, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;

3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord of een kolon gedeeltelijk juist is vertaald, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel;

3.3 indien een antwoord op een open vraag of de vertaling van een kolon niet in het antwoordmodel voorkomt en dit antwoord of deze vertaling op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het antwoordmodel;

3.4 indien één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het antwoordmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het antwoordmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord;

3.8 indien in het antwoordmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een toets of in het antwoordmodel bij die toets een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof toets en antwoordmodel juist zijn.

Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO.

Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het antwoordmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

5 Voor deze toets kunnen maximaal 88 scorepunten worden behaald. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

6 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.

Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.

De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer (artikel 42, tweede lid, Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO).

Dit cijfer kan afgelezen worden uit tabellen die beschikbaar worden gesteld. Tevens wordt er een computerprogramma verspreid waarmee voor alle scores het cijfer berekend kan worden.

3 Vakspecifieke regels

Voor het vak Latijn (nieuwe stijl en oude stijl) VWO zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

1 Bij de beoordeling van een essayvraag geldt dat, indien het maximum aantal woorden is overschreden, hiervoor geen punt(en) in mindering wordt/worden gebracht.

2 Bij de beoordeling van de vertaling moet de score 0 worden toegekend indien in een kolom een zeer ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolom.

3 Indien bij de vertaling een aantekening is genegeerd en indien dit heeft geleid tot een onjuiste weergave van het desbetreffende tekstelement, één scorepunt / meerdere scorepunten in mindering brengen, afhankelijk van de zwaarte van de fout en het maximum van het desbetreffende kolom.

4.1 Antwoordmodel voor de vragen

Antwoorden	Deel- scores
Tekst 1	
Maximumscore 1	
1 ☐ In veel van de werken van Ovidius vormt de liefde het centrale thema, bijvoorbeeld in de Amores, de Ars Amatoria. Of woorden van overeenkomstige strekking. Alleen indien titel en toelichting juist zijn, een scorepunt toekennen.	
Maximumscore 1	
2 ☐ superbis (regel 454) Onjuist: ira (regel 453).	
Maximumscore 1	
3 ☐ victo serpente (regel 454) Onjuist: een citaat uit regel 458.	
Maximumscore 2	
4 ☐ a. hyperbaton <u>1</u>	
b. de tegenstelling tussen jouw en mijn activiteiten / jouw onbetekenende fakkel en mijn gevaarlijke boog <u>1</u>	
Maximumscore 2	
5 ☐ fugat en facit vormen een chiasme met facit en fugat <u>1</u>	
auratum en acuta vormen een chiasme met obtusum en plumbum <u>1</u>	
Maximumscore 1	
6 ☐ taedas iugales (regel 483) Onjuist: gener / nepotes.	
Maximumscore 3	
7 ☐ a. Daphne wordt hier toegesproken; <u>1</u>	
b. Onder prospectie wordt een verwijzing naar de toekomst / een toekomstige gebeurtenis verstaan <u>1</u>	
c. Er wordt verwezen naar het feit dat Daphne niet het leven van een maagdelijke jageres zal kunnen blijven leiden <u>1</u>	
Of woorden van overeenkomstige strekking.	
Maximumscore 2	
8 ☐ stipulae (regel 492) <u>1</u>	
saepes (regel 493) <u>1</u>	
Iedere toevoeging maakt het antwoord fout.	
Maximumscore 1	
9 ☐ (De brand is toevallig ontstaan, maar) de verliefdheid van Apollo niet. Of woorden van overeenkomstige strekking.	
Tekst 2	
Maximumscore 2	
10 ☐ a. In het Latijn staat er een imperfectum <u>1</u>	
b. Het betreft hier een vertaling in hexameters / een metrische vertaling <u>1</u>	
Maximumscore 1	
11 ☐ In het verleden was Midas door zijn domme wens bijna de hongerdood gestorven. Of woorden van overeenkomstige strekking.	

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
12 ☐ Als rechter draait Tmolus zijn hoofd in de richting van Apollo; daarbij draait het bos op Tmolus als berg mee Of woorden van overeenkomstige strekking.	<u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 2	
13 ☐ cetera sunt hominis / partem damnatur in unam (regel 178) Onjuist: lente gradientis / humanam figuram (regel 175).	
Maximumscore 2	
14 ☐ a. Indien juist gescandeerd b. De lange lettergrepen (-turque aures lente) illustreren de trage gang van de ezel	<u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 2	
15 ☐ a. De kapper / dienaar van Midas b. Hij heeft het geheim van Midas als het ware als een boer gezaaid in de grond Of woorden van overeenkomstige strekking.	<u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 2	
16 ☐ Bij Vondel verraadt de landman het geheim / is de landman een willekeurige passant Bij Ovidius verraadt het rietbos het geheim / is de landman dezelfde als de kapper Of woorden van overeenkomstige strekking.	<u>1</u> <u>1</u>
Tekst 3 en tekst 2	
Maximumscore 1	
17 ☐ (isque) deum pecoris spectans (regel 160) Onjuist: "in iudice nulla mora est". (regels 160–161)	
Maximumscore 3	
18 ☐ a. Het slepende kleed b. Rechters dragen toga's c. Hughes interpreteert de beharing van de berg Tmolus als een pruik (zoals door rechters wordt gedragen) Of woorden van overeenkomstige strekking.	<u>1</u> <u>1</u> <u>1</u>
Tekst 4	
Maximumscore 2	
19 ☐ de anafoor qua qua onderstreept het herhaalde vragen het enjambement / de plaatsing van ignorant onderstreept de onwetendheid	<u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 1	
20 ☐ fretum (regel 440)	
Maximumscore 1	
21 ☐ In het vervolg worden straffen beschreven.	
Maximumscore 2	
22 ☐ illa (regel 451) quam (regel 455)	<u>1</u> <u>1</u>

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 3	
23 ☐ a. (praebebat) lanianda	<u>1</u>
b. (quae) inminet	<u>1</u>
c. rediturum	<u>1</u>
Maximumscore 2	
24 ☐ Eurydice wordt door een slang gebeten.	
Maximumscore 2	
25 ☐ Cerberus, regel 450	<u>1</u>
Ixion, regel 461	<u>1</u>

Antwoordmodel voor de vertaling

Het praesens historicum mag zowel door middel van een onvoltooid tegenwoordige tijd als een onvoltooid verleden tijd worden weergegeven.

Kolon 26

Maximumscore 2

Illum caeruleus frater iuvat auxiliaribus undis.

Zijn zee- / donkerblauwe / blauwe broer hielp hem met helpende wateren / golven / wateren als hulpstroepen.

hij hielp zijn broer

0

die donkerblauwe broer

0

hem behaagde zijn donkerblauwe broer

1

Kolon 27

Maximumscore 1

Convocat hic amnes.

Deze / hij riep de rivieren / riviergoden bijeen.

hier

0

deze rivieren

0

Kolon 28

Maximumscore 3

Qui postquam tecta tyranni intravere sui,

(En) nadat zij het huis / paleis van hun heerser / vorst / tiran waren binnengegaan,

Niet fout rekenen: Qui als subject van ait (kolon 29)

qui niet als relatieve aansluiting herkend

0

later gingen zij binnen

0

huizen / tempel / grot / daken

1

nadat de tirannen waren binnengegaan

0

binnen te treden

0

van de heerser (sui niet vertaald)

1

van zijn heer

0

de zijnen / hunnen

0

Antwoorden	Deel-scores
Kolon 29	
Maximumscore 3	
"non est hortamine longo nunc" ait "utendum; zei hij "nu hoeft / moet geen lange aansporing gebruikt (te) worden / is er geen lange aansporing nodig;	
jullie sporen aan door een lange aansporing is gebruikt	<u>0</u> <u>0</u> <u>0</u>
Kolon 30	
Maximumscore 2	
vires effundite vestras. stort jullie krachten uit.	
jullie storten uit Indien in de volgende kola een overeenkomstige fout wordt gemaakt, dit steeds aanrekenen tot een maximum van 3 scorepunten.	<u>0</u>
mannen	<u>0</u>
kleren	<u>0</u>
De woorden Sic opus est zijn voorvertaald.	
Kolon 31	
Maximumscore 1	
Aperite domos Open(t) jullie / de huizen	
vaderland / vaderstad	<u>0</u>
naar huis	<u>0</u>
geschenken / heersers	<u>0</u>
Kolon 32	
Maximumscore 2	
ac mole remota en nadat de dijk verwijderd is / na de dijk te hebben verwijderd	
maar	<u>1</u>
ver / afgelegen / verwerpelijk	<u>0</u>
met de verwijderde dijk	<u>0</u>
Kolon 33	
Maximumscore 1	
fluminibus vestris totas inmittite habenas." geef(t) aan jullie rivieren de vrije teugel."	
aan de rivieren (vestris niet vertaald)	<u>0</u>
Kolon 34	
Maximumscore 1	
Iusserat. Hij had bevolen. / Zo had hij bevolen.	
Niet fout rekenen: hij beval / zo beval hij er was bevolen	<u>0</u>

Antwoorden	Deel- scores
Kolon 35	
Maximumscore 1	
Hi redeunt	
Zij keerden / kwamen / gingen terug	
hierheen	<u>0</u>
hij keerde terug	<u>0</u>
binnenkomen	<u>0</u>
teruggeven	<u>0</u>
Kolon 36	
Maximumscore 1	
ac fontibus ora relaxant	
en zij zetten de bronnen wijd open	
ac maar	<u>0</u>
Kolon 37	
Maximumscore 2	
et defrenato volvuntur in aequora cursu.	
en zij / deze stroomden / wentelden zich in een ongeremde stroom / loop / baan / vaart naar (de) zee / zeeën.	
ongeremd stroomden zij in een stroom	<u>0</u>
zij werden gewenteld	<u>1</u>
zij sleurden hen / de zeeën mee	<u>0</u>
vlakke / vlaktes	<u>0</u>
Kolon 38	
Maximumscore 1	
Ipse tridente suo terram percussit,	
Hijzelf sloeg met zijn drietand (op) de aarde / grond / land,	
dezelfde drietand / de drietand zelf	<u>0</u>
zijn aarde	<u>0</u>
slaat	<u>0</u>
Indien ook in de volgende kola het perfectum met een o.t.t. is vertaald, dit steeds aanrekenen tot een maximum van 3 scorepunten.	
Kolon 39	
Maximumscore 1	
et illa intremuit	
en zij / hij begon te beven / beefde	
langs die weg	<u>0</u>
Kolon 40	
Maximumscore 2	
motuque vias patefecit aquarum.	
en door de / haar / zijn beweging opende hij / zij de wegen van / voor de wateren / het water.	
door de beweging begon zij te beven (kolon 39)	<u>0</u>
door de beweging van de wateren	<u>0</u>
de beweging opende de wegen der wateren	<u>0</u>
de weg / wegen opende(n) zich	<u>0</u>

Antwoorden	Deel- scores
Kolon 41	
Maximumscore 2	
Exspatiata ruunt per apertos flumina campos; Buiten hun oevers getreden stroomden de rivieren / de buiten hun oevers getreden rivieren stroomden over de open geopende vlaktes / velden;	
Niet fout rekenen: zij haastten zich	
zij sleurden de rivieren mee	<u>0</u>
neerwerpen	<u>0</u>
door middel van / gedurende	<u>0</u>
Kolon 42	
Maximumscore 3	
cumque satis arbusta simul pecudesque virosque tectaue (rapiunt (kolon 43)) en met / samen met planten sleurden zij / de rivieren tegelijk / tegelijkertijd struiken en vee en mannen / mensen en daken / huizen mee	
terwijl / wanneer (voegwoord)	<u>0</u>
met voldoende struiken	<u>0</u>
arbusta subject	<u>0</u>
zodra	<u>1</u>
paleis	<u>2</u>
Indien rapiunt alleen in kolon 43 wordt vertaald, bij kolon 42 geen scorepunten toekennen.	
Kolon 43	
Maximumscore 1	
cumque suis rapiunt penetralia sacris. en heiligdommen met godenbeelden en al.	
terwijl / wanneer	<u>0</u>
Indien ook in kolon 42, hier opnieuw aanrekenen.	
Kolon 44	
Maximumscore 2	
Siqua domus mansit (En) indien een of ander / een huis bleef (staan) / was blijven staan	
soms / op een of andere wijze	<u>0</u>
als iemand thuis bleef	<u>0</u>
afwachten / wachten / te wachten staan	<u>0</u>
Kolon 45	
Maximumscore 3	
potuitque resistere tanto indeiecta malo, en zo'n grote ramp / onheil onbeschadigd kon / had kunnen doorstaan / weerstaan, / en onbeschadigd kon blijven staan in zo'n grote ramp, / en kon blijven staan, onbeschadigd door zo'n grote ramp,	
hij kon doorstaan (hoofdwerkwoord)	<u>0</u>
achterblijven	<u>2</u>
plaatsen	<u>0</u>
en hij door zo'n grote ramp hem kon weerstaan	<u>0</u>
appel / ik wil liever	<u>0</u>
zoveel / des te	<u>0</u>

Antwoorden	Deel-scores
Kolon 46	
Maximumscore 3	
culmen tamen altior huius unda tegit, bedekte toch een hogere golf / hoger water / het hogere water zijn dak / het dak ervan	
Niet fout rekenen: te hoog	
nogal hoog / hoog / hoogste / zeer hoog	<u>2</u>
hoger dan hij / deze	<u>1</u>
deze hogere	<u>0</u>
hij bedekte met een golf	<u>0</u>
zijn / deze golf	<u>0</u>
Kolon 47	
Maximumscore 1	
pressaeque latent sub gurgite turres; en waren (de) overspoelde torens verborgen onder / door het (snelstromende) water / de maalstroom / draaikolk; / en waren de torens verborgen, overspoeld door de maalstroom;	
onder de torens	<u>0</u>
Kolon 48	
Maximumscore 2	
iamque mare et tellus nullum discrimen habebant: (en) nu / reeds / eindelijk hadden / kenden / toonden zee en aarde / land geen (enkel) onderscheid / verschil (meer):	
door de zee	<u>0</u>
geen enkele zee / geen enkel land	<u>0</u>
gevaar	<u>0</u>
Kolon 49	
Maximumscore 1	
omnia pontus erant, alles was zee,	
ze waren alle zeeën / allen waren zee(ën)	<u>0</u>
de zee was alles	<u>0</u>
iedere zee / de hele zee was er	<u>0</u>
alle zeeën waren er	<u>0</u>
Kolon 50	
Maximumscore 2	
deerant quoque litora ponto. ook ontbraken stranden aan de zee / ook de stranden van de zee ontbraken.	
aan / door ieder	<u>0</u>
iedere zee	<u>1</u>
een of andere / welke zee	<u>0</u>

Einde